

Дневникъ

(стенографски)

на

XVII^{то} обикновено Народно събрание

Четвърта извънредна сесия

3. заседание

София, петък, 4 октомврий 1918 година

(Открито отъ председателя д-ръ Д. К. Вачовъ въ 3 ч. и 30 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателъ: (Звъни) Отъ 242 народни прѣдставители отсъствуватъ 40; разписали сж се въ списъка 202. Значи има достатъчно число народни прѣдставители, за да може да се разгледа въпросътъ, който е положенъ на дневенъ редъ.

(По списъка отсъствуватъ слѣднитѣ г. г. народни прѣдставители: Георги Абаджиевъ, Иванъ Багárovъ, Димитъръ Благоевъ, Христо Божики, Александъръ Ботевъ, Костадинъ Василевъ, Илия Вълчевъ, Георги Генковъ, Тодоръ Георгиевъ, Иванъ Гешовъ, Георги Голевъ, Петъръ Даскаловъ, Димитъръ Джанкардашлиски, Георги Димитровъ, д-ръ Димитъръ Димитровъ, Бешко Дуновъ, Станю Златевъ, Белизаръ Каракашевъ, Илия Каратаневъ, Илия Кирковъ, Маринъ Ковачевъ, Иванъ Колевъ, Иванъ Костовъ, Ангелъ Кундалевъ, Тодоръ Лукановъ, Александъръ Механджийски, Константинъ Николовъ, Стоянъ Омарчевски, Тодоръ Петровъ, Георги Поцковъ, Христо Радойковъ, Андрей Садразановъ, д-ръ Никола Сакаровъ, Гурко Серафимовъ, д-ръ Никола Стойчевъ, Исмаилъ Хакъбей, Ненко Храновъ, Коста Ципорановъ, Стоянъ Чешмеджиевъ и Христо Янковъ)

Прѣди това имамъ да направя нѣколко съобщения.

Постѣпило е писмо отъ прокурора при Софийския воененъ полеви сѣдъ, съ което иска разрѣшение да се даде подъ сѣдъ народниятъ прѣдставителъ г. Александъръ Механджийски.

Сжщо така постѣпило е писмо отъ прокурора при Старозагорския воененъ полеви сѣдъ, съ което иска разрѣшение да се даде подъ сѣдъ народниятъ прѣдставителъ г. Коста Ципорановъ.

Съгласно правилника, книгата по тия две искания ще отидатъ въ комисията по Министерството на правосѣдието.

Постѣпили сж заявления отъ народнитѣ прѣдставители г. г. Тодоръ Лукановъ и Георги Димитровъ, съ които искатъ да бѣдатъ освободени отъ затвора.

Съ тия две заявления народното прѣдставителство ще се занимае въ слѣдующето заседание.

Постѣпили сж заявления за отпуски.

Софийскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Димитъръ Благоевъ иска 7-дневенъ отпускъ, по болестъ, начиная отъ 30 т. м. Разрѣшенъ му е.

Пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Георги Абаджиевъ, вследствие болѣдуване отъ испанска болестъ, моли да му се разрѣши 6-дневенъ отпускъ. И нему е разрѣшенъ.

Русенскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Станю Златевъ, сжщо по болестъ, иска два дена отпускъ за 4 и 5 т. м. И нему е разрѣшенъ.

Старозагорскиятъ народенъ прѣдставителъ г. д-ръ Еню Разпоповъ, поради заболѣване, моли да му се разрѣши 5-дневенъ отпускъ, начиная отъ 30 т. м. И нему е разрѣшенъ.

Видинскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Тодоръ Петровъ, сжщо по болестъ, моли да му се разрѣши 2 дена отпускъ, за 4 и 5 т. м. Разрѣшава му се.

Плѣвенскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Белизаръ Каракашевъ, по причина на болестъ, моли да му се разрѣши 7-дневенъ отпускъ. И нему е разрѣшенъ.

Врачанскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Никола Ненчовъ съ заявление моли да му се извини отсъствието на 30 м. м., защото не му е било съобщено, че ще се открие Събранието, вслѣдствие на което не е могълъ да пристигне. Извинява му се.

Видинскиятъ народенъ прѣдставителъ г. д-ръ Димитъръ Димитровъ съ телеграма иска 5-дневенъ отпускъ, понеже нѣмало прѣвозни срѣдства. Разрѣшава му се.

Ломскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Тодоръ Митевъ съ телеграма иска да му се разрѣши 2 дена отпускъ, за 30 м. м. и 1 т. м., понеже не му е било съобщено отъ надлежнитѣ власти, че се открива Събранието. Разрѣшава му се.

Слѣдъ туй пристѣпяме къмъ дневния редъ.

На дневенъ редъ е изложението на г. министъръ-прѣдседателя върху положението изобищо на страната и специално на причинитѣ за поискване примирие и миръ и върху самитѣ прѣговори досежно примирieto и мира.

Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Тайни въ тая минута нѣма — всичко е ясно. Ние знаемъ какво е положението на бойния театъръ; ние знаемъ и всички скърбимъ дълбоко за нещастieto, което постигна България; ние знаемъ, че една отъ причинитѣ за нещастieto, що сполетѣ нашата страна, е и ненавръмнатата съюзнишка помощъ. При все това азъ мисля, че народното прѣдставителство ще се съгласи съ мене, че не прѣдставлява толкова важностъ това, що е минало, това, що е история, колкото това, що прѣдстои да прави България. Отъ тази гледна точка прѣдложението, което азъ ще има да направя на почитаемото народно прѣдставителство, ще бѣде добръ разбрано, и — съмъ дълбоко убѣденъ — добръ посрѣщнато. Изложението, което азъ имамъ да направя, засѣга много детайли отъ миналото, засѣга много въпроси, които не сж само наши. И въ интереса на бѣдещето, въ интереса на това, що ни прѣдстои да правимъ, по съображения отъ външенъ ха-

рактеръ, по съображения отъ вътрѣшенъ характеръ, е добръ моето изложение да бѣде чуто дверимъ затворенимъ.

Г. г. прѣдставители! За менъ, па мисля и за васъ, е по-важно да знаемъ, що има да правимъ, отколкото да знаемъ въ днешния день въ всички детайли причинитѣ на нашата катастрофа — азъ не се боя отъ тази дума — която сполетѣ България. Ние не сме историци, ние сме политици, ние ще искаме да творимъ, а не да излагаме историята, и въ името на това творчество, що прѣдстои на всинца ни, въ името на сжщитѣ върховни интереси на България, на българското племе, е добръ дверимъ затворенимъ да изслушате моя докладъ.

Г. г. прѣдставители! Лично азъ и моитѣ другари бихме имали личенъ интересъ да дадемъ своитѣ обяснения въ открито засѣдание, но и въ тоя случай, както въ всички досега, и се надѣвамъ и по-късно, ние искаме да сложимъ личнитѣ интереси по-долу отъ държавнитѣ. Въ името на тѣзи държавни интереси, имайки прѣдъ видъ, че нашиятъ основенъ законъ държи смѣтка на тѣхъ — думата ми е за статия 100 отъ конституцията — азъ правя прѣдложение и най-почтително моля Народното събрание да го приеме — да изслуша моя докладъ дверимъ затворенимъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. Василъ Коларовъ.

В. Коларовъ: Г. г. народни прѣдставители! Рѣдко народното прѣдставителство се е събирало да засѣдава при условия, въ които се е събрало българското народно прѣдставителство днесъ; рѣдко единъ народъ се е намиралъ въ условия, въ каквито се намира българскиятъ народъ днесъ. Цѣлиятъ български народъ, който се връща отъ бойнитѣ полета, за да се прѣдаде на мирния си трудъ, изпълненъ съ споменитѣ отъ непосредственото минало, жаждущъ, проникнатъ отъ желанието да узнае своето днешно положение, да обясни причинитѣ на своето поражение, тоя български народъ, въ лицето на своитѣ народни прѣдставители, е въ правото си да очаква, щото всичко онова, което засѣга неговото непосредствено минало, което засѣга причинитѣ на неговото поражение, което засѣга въпроситѣ на неговото бъдеще, да бѣде сложено на разглеждане открито прѣдъ цѣлия свѣтъ.

Г. Кирковъ: Вѣрно!

В. Коларовъ: Г. г. народни прѣдставители! За какво се касае въ този моментъ? На дневенъ редъ е сложено експозето на г. министъръ-прѣдседателя досежно примиренето, сключено съ довчерашнитѣ врагове на България, досежно хода на прѣговоритѣ и задачитѣ, които прѣдстоятъ на българското правителство и българскиятъ народъ въ настоящия моментъ. Е добръ, азъ искамъ да зная, когато ще говоримъ за миналото, когато ще говоримъ за причинитѣ, които прѣдизвикаха погрома на българския народъ, неужели може да има тайна? Три години въ тайна управлявахте българския народъ, и затова го доведохте до това положение.

Д. Кьорчевъ: Това не е съобразно съ прѣдложението.

В. Коларовъ: И сега, когато ще трѣбва да се констатира погромътъ, когато ще трѣбва да се обяснятъ причинитѣ на този погромъ, вие още веднѣжъ искате да продължите тази политика на мѣтла, тази задкулисна игра, тази интригантска игра, която само зло, само пакости на българския народъ е принесла.

Г. г. народни прѣдставители! Вие искате да скриете отъ нѣкого нѣщо. Отъ кого?

Ю. Юрдановъ: Отъ народа.

В. Коларовъ: Г. г. министритѣ искатъ да кажатъ нѣщо на васъ, искатъ да кажатъ на своитѣ съучастници, искатъ да кажатъ на тѣзи, които сж непосредственитѣ причинители на погрома на българския народъ, но не се касае за това. Днесъ българскиятъ народъ има думата, днесъ той трѣбва да говори, днесъ той трѣбва да бѣде осветленъ, и ако вие нѣкому дължите смѣтка, ако вие нѣкому имате да дадете обяснения, това е той. Защо ще говорите вие на насъ? Кой сме ние? Ние сме избрани отъ този народъ прѣди петъ години. Ние, тази Камара, не прѣдставляваме днесъ българския народъ, нѣмаме моралното право да говоримъ за задачитѣ на българ-

ския народъ. Вие изиграхте задачата си, вие изиграхте вашата роля. За задачитѣ на българския народъ прѣди всичко българскиятъ народъ трѣбва да говори. Той трѣбва да избере своитѣ нови избраници, той трѣбва да каже своята дума и чрѣзъ печата, и чрѣзъ събрания, и чрѣзъ избори, и само тѣзи негови избраници, излъчили изъ неговата срѣда, слѣдъ като той бѣде посветенъ, слѣдъ като той узнае гибелността на политиката, която го е довела до това положение, само тѣ може да говорятъ за прѣдстоящитѣ задачи на българския народъ и на неговитѣ правителства. Съ какво морално право вие днесъ ще се занимавате съ бъдещето? Кой ви дава този мандатъ, кой ви дава това право? И именно затова, защото вие всички чувствувате гризенето на съвѣстѣта, чувствувате отговорността прѣдъ българския народъ, вие нѣмате куража да кажете открито прѣдъ него какво е днесъ неговото положение и на какво се дължи това негово положение. Вие искате даже единствения документъ, отъ който българскиятъ народъ може да узнае за политиката на неговитѣ управници и въ тѣзи критически дни, стенографскиятъ протоколъ, и този документъ да нѣма.

Прѣдседателъ: Г. Коларовъ! Моля Ви се.

В. Коларовъ: Вие искате да липсва всѣки свидѣтель, всѣки слушателъ внѣ отъ васъ, отговорницитѣ, на изложението, което искате да дадете.

Прѣдседателъ: (Звъни) Позволете, г. Коларовъ.

В. Коларовъ: Моля.

Прѣдседателъ: Чл. 100 отъ конституцията гласи: . . .

В. Коларовъ: Азъ зная конституцията, уважаеми г. прѣдседателю.

Прѣдседателъ: . . . прѣдложението се разглежда дверимъ затворенимъ и се рѣшава отъ присѣдствующитѣ членове, по вишегласие. (Възгласение отъ крайната лѣвица) Да ви прочета съдържанието на този членъ: (Чете) „Прѣдседателъ, министъръ, комисаръ, а сжщо и членове на Събранието, на брой не по-малко отъ трима, могатъ да прѣдложатъ да не се пушатъ въ засѣданието външни лица. Такова прѣдложение се разглежда дверимъ затворенимъ и се рѣшава отъ присѣдствующитѣ членове, по вишегласие“. Затова ще има да продължите думата си слѣдъ като се обърне засѣданието въ тайно.

Въз основа чл. 100 отъ конституцията, моля публиката да напусне залата. (Протести въ крайната лѣвица)

Давамъ петъ минути отидихъ, докато публиката напусне залата.

(Слѣдъ тайното засѣдание)

Прѣдседателъ: Обявявамъ засѣданието открито.

Въ тайното засѣдание народното прѣдставителство, като изслуша обяснението на г. министъръ-прѣдседателя, прие съ мнозинство слѣдуюция дневенъ редъ: „Народното събрание, слѣдъ като изслуша изложението на министъръ-прѣдседателя по причинитѣ, които доведоха до сключването на примирие съ държавитѣ отъ Съглашението, одобрява поведението на правителството и минава на дневенъ редъ“.

Д-ръ Б. Вазовъ и други: Единодушно се прие.

Г. Кирковъ: (Отъ трибуната) Искамъ да направя една декларация по този поводъ, безъ да говоря. (Протести отъ К. Пастуховъ и отъ лѣвицата)

Прѣдседателъ: (Звъни) Г. министъръ-прѣдседателъ прѣдлага да бѣде засѣданието въ петъкъ, съ дневенъ редъ:

Първо, разглеждане исканията на военнитѣ прокурори за сждене народнитѣ прѣдставители Александъръ Механджийски и Коста Ципорановъ;

Второ, разглеждане исканията на народнитѣ прѣдставители Тодоръ Лукановъ и Георги Димитровъ да бждатъ освободени отъ затвора, за да участвуватъ въ засѣданията на Народното събрание.

Д. Кьорчевъ: Искамъ думата.

Прѣдседательтъ: Какво има, г. Кьорчевъ?

Д. Кьорчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Правя прѣдложение, прѣдъ видъ на това, че правителството апелира да бѣде свободно прѣзъ днитѣ до слѣдующето засѣдание, да му дадемъ тая свобода и до 15 октомврий включително да нѣмаме засѣдание. За тогава да опрѣдѣлимъ дневния редъ. По този начинъ да се слѣе тази сесия съ редовната.

Прѣдседательтъ: Г. министъръ-прѣдседательтъ има думата по този въпросъ.

Министъръ-прѣдседатель А. Малиновъ: Приемамъ туй прѣдложение.

Прѣдседательтъ: Които сѣ съгласни съ това прѣдложение, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Прието.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 8 ч. 45 м. вечерята)

Прѣдседатель: Д-ръ Д. К. ВАЧОВЪ

Секретаръ: М. ЗЕЛКОВЪ

Началникъ на Стенографското бюро: Т. ГЪЛЖБОВЪ